

Nr 454

Av fru Hamrin-Thorell m. fl., om ökad utbildning av dietetiker.

(Lika lydande med motion nr 663 i Andra kammaren)

Nordiska hushållshögskolans styrelse har i särskilda skrivelser hemställt om statsmedel för två olika utbildningar. Föredragande statsrådet har i årets statsverksproposition inte i något avseende tillstyrkt framställningarna. Då vi anser förslagen synnerligen välmotiverade och viktiga vill vi anföra följande.

I. I oktober 1960 avgav en nordisk kommitté betänkandet *Instilling om oppretting av felles nordisk akademisk utdanning i husholdsfag*, daterat den 31 december 1959. I betänkandet föreslogs att en nordisk hushållshögskola skulle komma till stånd och organiseras som en »immateriell högskola», d. v. s. den skulle inte vara samlad till en plats utan dess olika linjer skulle förläggas till olika högre undervisningsanstalter i de nordiska länderna. Av de från kommitténs sida i första hand föreslagna fyra linjerna planerades en linje i näringslära förlagd till universitetet i Oslo, en linje i textilteknik till Chalmers tekniska högskola i Göteborg och en linje i ekonomilära till Århus universitet. I fråga om den fjärde linjen, i hushållsteknik, framlades i betänkandet inte något bestämt förslag om förläggningen, men Århus universitet nämndes som lämpligt. En femte linje, avseende familjekunskap, skulle eventuellt tillkomma längre fram, möjligen med förläggning till Sverige. Vid de olika lärosätena avsågs i största möjliga utsträckning befintlig undervisning bli utnyttjad. Viss ny undervisning måste dock ordnas.

Efter vanlig remissbehandling, som var positiv till förslagen, beslöts vid *Nordiska rådets* möte i februari 1961 att anmoda regeringarna att genomföra det framlagda förslaget med de ändringar som remissbehandlingen kunde föranleda.

Vid det *nionde nordiska undervisningsministermötet* i Helsingfors i mars 1961 behandlades frågan vidare. Enligt resolution nr 4/1961 beslöt undervisningsministrarna bland annat

1) att rekommendera upprättandet av en immateriell nordisk hushållshögskola, ledd av en styrelse och med uppgift att meddela akademisk utbildning samt främja och bedriva forskning inom det husliga området;

2) att rekommendera, att högskolan och dess styrelse i huvudsak byggdes på förslagen i betänkandet av den 31 december 1959;

3) att rekommendera, att styrelsen finge följande uppgifter, nämligen

- a) — — — —;
- b) — — — —;
- c) att föreslå placeringen av linjen i hushållsteknik och låta utarbeta studieplan för densamma;
- d) — — — —;
- 4) att rekommendera, att utgifterna för upprättandet och driften av högskolan skulle bestridas av vart land beträffande den utbildning som ges i landet och av samtliga länder gemensamt beträffande styrelsen — — — —;
- 5) — — — —;
- 6) — — — —;

Efter ytterligare överväganden om sammansättningen av högskolans styrelse vid det *tionde nordiska undervisningsministermötet* i Kungälv den 1 juni 1961 utsågs högskolans styrelse.

Statutter för Nordisk husholdshögskole godkändes för Sveriges del den 28 juni 1963.

II. Högskolans verksamhet har sedermera kommit i gång på så sätt att en textillinje startade vid Chalmers tekniska högskola i Göteborg hösten 1963 och en näringslinje vid universitetet i Oslo hösten 1966. En konsumentekonomisk linje kommer att starta hösten 1970 vid Handelshögskolan i Köpenhamn (i stället för i Århus, som ursprungligen tänkts).

Två linjer är således i gång och den tredje startar i höst. Nu återstår den fjärde linjen, den i hushållsteknik. Efter ett omfattande utredningsarbete inom styrelsen och genom utsedda experter anses det mest ändamålsenligt att en dylik linje, benämnd arbets- och tekniklinje, förlägges till Chalmers tekniska högskola. Vid denna högskola kan samundervisning ordnas dels med hushållshögskolans dit förlagda textillinje och dels med andra elevkategorier, varför kostnaderna blir mycket rimliga.

I skrivelse den 10 oktober 1968 och i skrivelse till universitetskanslersämbetet den 5 maj 1969 har styrelsen för den nordiska hushållshögskolan alltså hemställt om medel till inrättande av en arbets- och tekniklinje vid Chalmers tekniska högskola. Tolv elever beräknades på den femterminiga linjen. (Kostnaderna beräknades av styrelsen år 1968 för första året till 88 000 kronor, andra året med två årskurser till $(88\,000 + 133\,000 =)$ 221 000 kronor och tredje året med tre årskurser till $(221\,000 + 8\,000 =)$ 229 000 kronor. Därtill kommer engångskostnader huvudsakligen för utrustning med 108 000 kronor.) Universitetskanslersämbetet har båda åren tillstyrkt att en sådan linje inrättas. I sin första skrivelse hösten 1968 har ämbetet bland annat anfört att linjen kan erbjuda ett attraktivt alternativ som en eftergymnasial utbildningsväg och påpekar att en kvalificerad utbildning och forskning på det husliga området kan resultera i att betydande samhällsekonomiska värden tillvaratas. Tillkomsten av en arbets- och tekniklinje bör dessutom ses som ett led i det nordiska samarbetet.

I 1969 års skrivelse har universitetskanslersämbetet beräknat löne- och driftkostnader för första årskursen 1970/71 till 107 000 kronor. Utrustnings-

kostnaderna som av styrelsen begärts (108 000 kronor) för 1970 anser ämbetet kan överstå till kommande år.

Under punkterna E 21 och E 22 Tekniska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal resp. driftkostnader i bilaga 10 till årets statsverksproposition har framställningen om arbets- och tekniklinjen anmälts (s. 299): »Mot bakgrund av bl. a. pågående utredningar inom konsumentområdet är jag f. n. inte beredd att ta ställning till förslaget från Nordiska hushållshögskolans styrelse om inrättande av en arbets- och tekniklinje vid högskolan, förlagd till Chalmers tekniska högskola.»

Ett huvudskäl till att Nordiska hushållshögskolan skulle anordnas som en immateriell högskola var att högskolan härigenom snabbt skulle kunna börja sin verksamhet och byggas ut med åtminstone fyra linjer. Det kan därför inte anses motiverat att såsom skäl för att hindra genomförandet av ett tidigare av undervisningsministrarna i de nordiska länderna rekommenderat nordiskt samarbete anföra att i Sverige pågår utredningar inom konsumentområdet. Det kan vidare framhållas att förfrågningar om denna nordiska arbets- och tekniklinje har gjorts både från industrin och från vissa kategorier av dem för vilka utbildningen vid Nordiska hushållshögskolan främst är avsedd, i detta fall hushållslärare och ekonomiföreståndare. Tillkomsten av linjen kan bli till stor nytta för undervisningen på området och för handhavandet av den dyrbara maskinella utrustningen inom storhushållen.

III. I betänkandet Instilling om oppretting av felles nordisk akademisk utdanning i husholdsfag beräknades att näringslinjen vid Oslo universitet skall kunna kompletteras för dem som vill ägna sig åt sjukdiet med en specialutbildning på förslagsvis ett halvt års huvudsakligen teoretisk undervisning. Hushållslärare och ekonomiföreståndare äger de praktiska kunskaperna. Andra som genomgått näringslinjen måste skaffa sig nödiga praktiska färdigheter och kännedom om storhushålls skötsel.

Vid remissbehandlingen av betänkandet var inställningen till denna specialutbildning positiv, och vid den fortsatta nordiska behandlingen av ärendet har inte någon invändning mot detta förslag gjorts. I en broschyr om näringslinjen i Oslo står således: »En specialutdanning i dietikk skal etableras og er beregnet ta et halvt år ekstra.»

Enär den första gruppen studerande skulle utexamineras från näringslinjen i december 1968, skulle den första kursen för utbildande av dietetiker behöva ordnas redan våren 1969 om tillräckligt antal studerande anmälde sig. En undersökning visade att den utan jämförelse lämpligaste platsen härför var Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg. Då emellertid uppgift om antalet intresserade sökande erhöles så sent att statliga anslagsmedel inte kunde sökas i vanlig ordning, gjorde föreståndaren för hushållshögskolans näringslinje, professorn Ragnar Nicolaysen, och docenten Björn Isaksson en personlig framställning till Nordiska kulturfonden om ett anslag till en dieteti-

kerkurs i Nordiska högskolans regi våren 1969. Nordiska kulturfonden ställde 75 000 kronor till förfogande, varför kursen kunde anordnas.

Dietetiker är benämningen på dem som har akademisk utbildning inom sjukdietens område och som skall stå i centralt ledande ställning såsom chefsdietister vid sidan av läkarna när det gäller dietfrågor inom större sjukhus eller sjukhusområden.

De behövs även som ledare och lärare för utbildning av dietassistenter, d. v. s. vid en ettårig vidareutbildning av hushållslärare eller ekonomiföreståndare. Dietetikerna behövs även för utbildning av annan sjukhuspersonal.

De från den första dietetikerkursen utexaminerade har erhållit anställningar, där deras specialkunskaper kommer till stor nytta. Nästa kurs för **utbildande av dietetiker** borde enligt styrelsens beräkning ordnas våren 1971.

I en skrivelse den 1 september 1969 till utbildningsdepartementet har NHH:s styrelse anhållit om ett anslag på 110 000 kronor för budgetåret 1970/71 för att möjliggöra anordnande vid Göteborgs universitet och Sahlgrenska sjukhuset av en utbildning av dietetiker i Nordiska högskolans regi.

Under punkterna E 12 och E 13 Medicinska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal respektive driftkostnader i bilaga 10 till statsverkspropositionen 1970 anmäles den av högskolans styrelse gjorda framställningen (s. 273). Föredragande statsrådet omnämner emellertid icke denna hemställan i sitt anförande och föreslår således icke medel till kursen.

Styrelsen för Nordiska hushållshögskolan bedömer behovet av dietetiker vara och än mer bli så stort att årligen återkommande kurser är högst motiverade.

1953 års lärarinneutbildningskommitté erhöll 1954 av Kungl. Maj:t i uppdrag att verkställa utredning rörande åtgärder för forskning och högre utbildning på näringslärans område samt därmed sammanhängande spørsmål. I det av kommittén framlagda betänkandet Nutrition (SOU 1963:77) redovisas för en utredning av behovet av dietassistenter. Sjukhusens behov därav under den närmaste framtiden uppskattades till omkring 400. Under en uppbyggnadsperiod av 10 år skulle omkring 50 utbildningsplatser per år behövas. För detta behov redogör även numera generaldirektören Bror Rexed i betänkandet Blandad medicinsk och naturvetenskaplig utbildning med huvudinriktning på näringslära (SOU 1966: 20). Dietetikernas uppgift såsom lärare vid dietassistentkurser måste ses som mycket betydelsefull. En av de från den första dietetikerkursen utexaminerade tjänstgör vid den första dietassistentkursen i Norden, vilken nu pågår i Stockholm. Enligt erhållen uppgift planerar många av dem som utexaminerades från näringslinjen i Oslo i december 1969 att förbereda sig till dietetikerutbildning 1971. De förväntar att sådan utbildning då skall komma till stånd.

IV. Under åberopande av det anförda får vi hemställa,
att riksdagen måtte

dels under åttonde huvudtiteln, punkterna E 21 och E 22

Tekniska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal resp. Driftkostnader bevilja 107 000 kronor för inrättande fr. o. m. den 1 juli 1970 av en NHH:s arbets- och tekniklinje; samt

dels ock under samma huvudtitel, punkterna E 12 och E 13 Medicinska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal resp. Driftkostnader bevilja 110 000 kronor för anordnande våren 1971 av en dietetikerkurs vid Sahlgrenska sjukhuset och Göteborgs universitet.

Stockholm den 28 januari 1970

Ruth Hamrin-Thorell (fp)

Lisa Mattson (s)

Elvy Olsson (cp)

Torsten Hansson (s)

Per Blomquist (m)

G. Richardson (fp)

Nr 455

Av herrar Hjorth och Hansson, om inrättande av en professur i fasta jordens fysik vid Uppsala universitet.

(Lika lydande med motion nr 673 i Andra kammaren)

Stockholm den 28 januari 1970

Nils Hjorth (s)

Torsten Hansson (s)